

**«Павлодар қаласының Қ.Бекқожин атындағы жалпы орта білім беру
мектебі»КММ**

Дарынды оқушылармен жұмыс

2023-2024 оқу жылы

Дарынды оқушыларды көтермелеу

1. Бұқаралық ақпарат құралдарындағы, мектеп сайтындағы жарияланымдар; марапаттау.

Дарынды балалармен жұмыста педагогикалық қызмет көрсету:

1. Жеке даму мүмкіндіктерінің барынша көп түрлілігі қағидаты;
2. Оқытуды даралау және саралау принципі;
3. Оқушыларды таңдау еркіндігі қағидаты қосымша білім беру қызметтері, көмек, тәлімгерлік;

№	Өткізілетін іс-шаралар	Орындалу мерзімі	Жауаптылар
1.	Дарынды оқушылармен жұмыс жоспарын құру	қыркүйек	Молдашбекова А.Қ. Шаханова М.К.
2.	Оқушылардың қызығушылығы мен бейімділігін зерттеу: дарындылықтың барлық түрлерінің критерийлерін түсіндіру: Дарынды балалардың тізімін қалыптастыру.	қыркүйек	Пән мұғалімдері, сынып жетекшілер, ӘБ жетекшілері
3.	Гуманитарлық пәндер олимпиадасына қатысу 8-11 сыныптар	қыркүйек	Молдашбекова А.Қ. Тинезбаева Д.Х.
4.	«Зерде» ғылыми жоба сайысына қатысу	қыркүйек	Молдашбекова А.Қ. Тинезбаева Д.Х.
5.	Президенттік олимпиада 10-11 сынып	қыркүйек	Молдашбекова А.Қ. Тинезбаева Д.Х.
6.	Мектеп олимпиадасының 1-ші туры ұйымдастыру және өткізу	қазан-қараша	Молдашбекова А.Қ. Шаханова М.К.
7.	Қалалық, облыстық пән олимпиадасына қатысу	желтоқсан-қаңтар	Молдашбекова А.Қ. ӘБ жетекшілері
8.	Бастауыш сынып оқушыларының қалалық пән олимпиадаларына қатысу.	қаңтар-ақпан	Молдашбекова А.Қ. Шаханова М.К. ӘБ жетекшілері
9.	Оқушылар олимпиадасының нәтижелерін талдау.	желтоқсан- қаңтар	Молдашбекова А.Қ. ӘБ жетекшілері
10	Халықаралық жарысына, «Кенгуру» ойынына, ресейлік «Орыс аюы - баршаға арналған лингвистика» байқауына қатысу.	жыл бойы нша	Пән мұғалімдері, сынып жетекшілер, ӘБ жетекшілері
11	Шығармашылық жұмыстарды тіркеудің басталуы	қыркүйек	Молдашбекова А.Қ. Тинезбаева Д.Х. Жоба жетекшілері
12	Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жобалау және ғылыми-зерттеу жұмыстарын қорғау әдістері бойынша жеке консультациялар және жұмыстарды аяқтау	ақпан-наурыз	Молдашбекова А.Қ. Тинезбаева Д.Х. Жоба жетекшілері
13	Шығармашылық шеберлік сыныптары.	жыл бойы	Пән мұғалімдері, сынып жетекшілер, ӘБ жетекшілері

14	Дарынды оқушылар бағдарламасы бойынша ақпараттық деректер банкін толықтыру.	жыл бойы	Молдашбекова А.Қ, Шаханова М.К. ӘБ жетекшілері
15	Түрлі бағыттар мен деңгейдегі конкурстарға, жобаларға қатысу	жыл бойы	Молдашбекова А.Қ, Шаханова М.К. Пән мұғалімдері,
16	Спорт секцияларының жұмысы	жыл бойы	Мектеп әкімшілігі Пән мұғалімдері
17	Үйірмелердің жұмысы.	жыл бойы	Мектеп әкімшілігі Пән мұғалімдері
18	Банктің оқу кабинеттерінде күрделілігі жоғары дидактикалық материалдарды жасау.	жыл бойы	Пән мұғалімдері
19	Дарынды оқушылармен жұмыс бойынша мерзімді баспасөз материалдарын жинау және жүйелеу.	жыл бойы	Кітапханашы
20	2023-2024 оқу жылында дарынды балалармен жұмыс нәтижелері. Келесі жылға арналған міндеттер.	мамыр	Мектеп әкімшілігі ӘБ жетекшілері
21	«Топ жарған» дарынды оқушыларды марапаттау.	мамыр	Мектеп әкімшілігі ӘБ жетекшілері

Дарынды балалармен жұмыс істейтін мұғалімдерге ұсыныстар

Тәжірибе көрсетіп отырғандай, мұғалімнің жоғары дарынды баламен өзара іс – қимылының ең тиімді әдісі-оның материалмен өзіндік жұмысына баса назар аудара отырып, жеке сабақтар. Пән мұғалім жұмысына қажет:

1. Баланың өздігінен білім алу тақырыбын, бейімділігін (гуманитарлық, математикалық, жаратылыстану - ғылыми, музыкалық және т.б.), психикалық ерекшеліктерін ескере отырып, баламен сабақ жоспарын құру.
2. Аса күрделі және сұралған мәселелер бойынша кеңес беру тақырыбын анықтау.
3. Белгілі бір уақыт аралығында пән бойынша (тесттер, сұрақтар және т. б.) есеп нысанын таңдау.

Балаға беру:

1. Тақырып атауы.
2. Тақырыпты оқыту жоспары
3. Негізгі сұрақтар
4. Ол меңгеруге тиіс ұғымдар мен терминдер
5. Практикалық жұмыстар
6. Қажетті әдебиеттер тізімі
7. Бақылау түрлері
8. Өзін-өзі тексеру тапсырмалары

Жұмыс нәтижелерін талдау үшін кестені ресімдеу:

Мұғалім мейірімді және сүйкімді болуы керек, баланың психологиялық ерекшеліктерін ескеру, оның шығармашылық және өнімді ойлауын көтермелеу, таңдалған тақырыпты терең пысықтауға ұмтылу қажет.

Ата-аналарға ұсыныс

1. Баламен қарым-қатынаста "оң модельді" ұстаңыз. Оны әр жағдайда мақтаңыз, ол оған лайық болған жағдайда, тіпті аз ғана табысты атап өтіңіз. Естеріңізде болсын, балалар жиі сөгіс пен ескертулерді елемейді, бірақ аз мақтауға сезімтал.
2. Физикалық жазаға жүгінбеңіз. Сіздің баламен қарым-қатынасыңыз қорқыныш емес, сенімге негізделуі тиіс. Ол әрқашан сіздің көмек және қолдау сезінуі керек. Туындаған қиындықтарды бірлесіп шешіңіз.
3. Жиі айтыңыз "иә", "жоқ" және "болмайды" сөздерінен аулақ болыңыз.
4. Оған күнделікті (нанға бару, итті азықтандыру және т.б.) орындау қажет үй істерінің бір бөлігін тапсырыңыз және ешбір жағдайда оны орындамаңыз.
5. Өзін-өзі бақылау күнделігін жүргізіп, баламен бірге оның үйде және мектептегі жетістіктерін белгілеңіз. Үлгі бағандар: үй міндеттерін орындау, мектепте оқу, үй тапсырмаларын орындау.
6. Балдық немесе белгілік сыйақы жүйесін енгізіңіз (әрбір жақсы әрекетті Жұлдызшамен белгілеуге болады, ал олардың белгілі бір санын ойыншықпен, тәттілермен немесе бұрыннан уәде етілген сапармен марапаттауға болады).
7. Балаға қойылатын талаптар Жоғары немесе керісінше төмен емес. Оның алдына оның қабілетіне сәйкес міндеттер қоюға тырысыңыз.
8. Бала үшін мінез-құлқы шеңберін анықтаңыз-не болады және не болмайды. Барлық рұқсат ешқандай пайда әкелмейді.
9. Оған қатаң ережелер жасамаңыз. Сіздің нұсқаулар тиіс нұсқауларымен емес, бұйрықтарымен. Оның қауіпсіздігі мен денсаулығына қатысты ережелерді орындауды талап етіңіз, қалғандарына қатысты осындай жақын болмауы керек.
10. Сіздің балаңыздың мінез-құлқы-бұл Сіздің назарыңызды аударудың тәсілі. Онымен көп уақыт өткізіңіз: ойнаңыз, басқа адамдармен қалай дұрыс қарым-қатынас жасауға үйретіңіз, қоғамдық орындарда өзін қалай ұстау, көшені өту және басқа да әлеуметтік дағдыларға үйрету.
11. Үйде күн тәртібін ұстаңыз. Тамақ ішу, ойындар, серуендеу, ұйқыға кету бір уақытта жасалуы тиіс. Баланы оны сақтағаны үшін марапаттаңыз.
12. Үйде балаға тыныш жағдай жасау керек. Оған жеке бөлме беру үшін тамаша болар еді. Онда оның назарын аударатын заттардың ең аз саны болуы керек. Тұсқағаз түсі ашық, тыныштандыратын болуы керек, көк түске басымдық беріледі. Оның бөлмесінде спорт бұрышын ұйымдастыру өте жақсы (тартылу үшін керме, тиісті жасқа арналған гантель, эспандер, кілемше және т.б.)
13. Егер балаға оқу қиын болса, одан барлық пәндер бойынша жоғары баға талап етпеңіз. 2-3 негізгі жақсы белгілері болуы жеткілікті.
14. Жұмыс істеу үшін қажетті жағдай жасаңыз. Баланың өз бұрышы болуы керек, үстелде сабақ кезінде оның назарын аударатын ештеңе болмауы керек. Үстел үстінде ешқандай плакаттар мен фотосуреттер болмауы керек. Үстел терезеде орналаспауы тиіс.

15. Мүмкіндігінше адамдардың көп жиналуына жол бермеңіз. Дүкендерде, базарларда және т.б. болу балаға шамадан тыс әсер етеді.
16. Баланы шаршаудан сақтаңыз, өйткені ол өзін-өзі бақылаудың төмендеуіне және қозғалыс белсенділігінің өсуіне әкеледі. Теледидар алдында көп отыруға жол бермеңіз.
17. Баланың ұйықысы қануын қадағаланыз. Ұйқының жеткіліксіздігі назар аудару мен өзін-өзі бақылаудың одан әрі нашарлауына алып келеді. Күннің соңында бала басқарылмайтын бола алады.
18. Оның саналы тежелуін дамытыңыз, өзіңізді бақылауға үйретіңіз. Бір нәрсе жасамас бұрын, 10-нан 1-ге дейін санасын.
19. Есіңізде болсын! Сіздің тыныштығыңыз-бала үшін ең жақсы үлгі.
20. Балаға артық энергияны жұмсауға көбірек мүмкіндік берейік. Таза ауада күнделікті дене белсенділігі пайдалы — ұзақ серуендеу, жүгіру, спорттық сабақтар. Гигиеналық дағдыларды, шынығуды қоса дамытыңыз; бірақ баланы шаршатпаныз.
21. Баланың қандай да бір сабаққа деген қызығушылығын тәрбиелеңіз. Ол қандай да бір салада өзін шебер және құзыретті сезіну маңызды. Әрбір адам "Дока" болуы керек. Ата — аналардың міндеті-балаға "қол ұшын беріп", оның өзіне деген сенімін арттыра алатын сабақтарды табу. Олар табыс стратегиясын әзірлеу үшін "полигон" болады.

Гиперактивті балаға "жедел жәрдем"

- * Баланы оның капризінен алшақтату
- * Таңдау ұсыну (басқа қызмет)
- * Күтпеген сұрақ қою
- * Бала үшін күтпеген жолмен әрекет ету)
- Баланың әрекетіне тыйым салуға болмайды
- * Бұйрықпен емес, сұраңыз (бірақ іздеу емес)
- * Баланы әрдайым тыңдау
- * Автоматты түрде, бір сөзбен бірдей өз өтінішіңізді қайталаңыз (бейтарап реңімен)
- * Бір бөлмеде қалдыру (егер бұл оның денсаулығы үшін қауіпсіз болмаса)
- * Балаға кешірім сұрауды сұрамаңыз
- * Нотацияны оқиманыз (бала оны естімейді)
- * Мұндай баланың күн тәртібінде таңғы жаттығу, ауада ойындар қарастырылуы керек. Әсіресе, физикалық разрядтан бір мезгілде назар аударатын ойындар пайдалы

Гипербелсенді баламен алдын алу жұмысы

- * Ойын уақыты туралы, серуендеу ұзақтығы және т. б. туралы баламен алдын ала келісіңіз
- * Уақыт аяқталғаны туралы балаға ересек адам емес, оятқыш хабарлайды.
- * Баламен бірге қалаулы және жағымсыз мінез-құлық үшін көтермелеу және жазалау жүйесін әзірлеу.
- * Топта, мектепте, үйде өзін-өзі ұстау ережелерін қалыптастыру және балаға ыңғайлы жерде орналастыру.
- * Баладан осы ережелерді дауыстап айтуды сұраңыз.
- * Сабак басталар алдында бала тапсырманы орындау кезінде өзіне өзі тілек білдіргім келеді деп айта алады.